

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ СФОРМОВАНOSTI АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ АКАДЕМІЧНОЇ ТА ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ ГАЛУЗІ «ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я»

GENDER TRAITS OF ENGLISH COMMUNICATIVE ACADEMIC AND PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE MEDICAL PHDS

У статті висвітлено незалежність особливостей сформованості англomовної комунікативної академічної та фахової компетентності у майбутніх докторів філософії-медиків від гендерного показника. Зазначено, що підготовка докторів філософії за новою парадигмою вищої освіти в Україні стала справжнім викликом для багатьох закладів вищої освіти, зокрема, в контексті формування англomовної комунікативної компетентності та удосконалення знань англійської мови як другої мови спілкування здобувачів. З метою оптимізації методики формування англomовної комунікативної компетентності майбутніх докторів філософії-медиків, автором було визначено гендерні особливості комунікативної компетентності в останніх. В статті описані результати проведеного дослідження серед 272 жінок та 178 чоловіків – майбутніх докторів філософії – медиків, які навчались в провідних закладах вищої медичної освіти в 2018–2023 н. р. Автором визначено ступінь сформованості окремих компонентів англomовної комунікативної компетентності докторів філософії-медиків: теоретичного, практичного, та індивідуального (із використанням серії психологічних тестів: «Комунікативні схильності», комунікативний контроль Шнайдера, «Комунікативна толерантність» та «Комунікативна настанова» В. Бойко, «Поведінка у конфлікті» К. Томаса). Статистичний аналіз отриманих показників сформованості англomовної комунікативної академічної та фахової компетентності майбутніх докторів філософії-медиків не показав істотних відмінностей між групами жінок та чоловіків, що, можливо свідчить про відсутність різниці у мотивації даних підгруп, відтак, вказує на рівність обох підгруп респондентів. Вважаємо, що за отриманих результатів, програма курсу та методика формування англomовної комунікативної академічної та фахової компетентності майбутніх докторів філософії-медиків має бути укладена незалежно від гендерного фактору у групах, проте, можливо, варто провести дослідження деяких інших факторів, як-то спеціалізації майбутніх докторів філософії, чи їх факторів мотивації до навчання.

Ключові слова: комунікативна компетентність, знання, навички комунікації, комунікативна настанова, співпраця, гендер.

The article shows equal English communicative academic and professional competence of future medical PhDs in both males and females. The author emphasizes that training PhDs according to a new educational paradigm in Ukraine is a challenge for postgraduate educational institutions, as of now, English has become the second language of academic communication in Ukraine. The author has reviewed literature sources and found poor coverage of the issue, due to its novelty. The author has assessed gender characteristics of communicative academic and professional competence of future medical PhDs, to improve the curriculum and teaching methods. The article deals with the study, held in 2018–2023 with 272 female and 178 male respondents, medical PhD students of prominent Ukrainian postgraduate institutions. The author assessed overall English communicative competence level of the PhD students, and its components, including: theoretical, practical, and the individual (by numerous psychological tests, defining communicative skills, communicative control, communicative tolerance and communicative mindset, conflict behavioral strategies) parts. Statistical treatment of the data did not show significant difference between the male and female groups, which may evidence about absent difference in study motivation, but shows equality of both groups. The author reveals equal characteristics of the theoretical, practical, and individual component of the English communicative competence in both males and females, which may evidence about unprejudiced attitude of their teachers. The authors suggest, that the course curriculum and teaching methods, aimed at training English communicative competence of future medical PhDs should not depend on the gender factor. The author suggests, that such equality may evidence about generally equal position of male and female PhD students, and absence of prejudice both from their and teachers' side. Nevertheless, further studies, such as specialization factors or motivation factors effect on the English communicative competence of future medical PhDs should be held.

Key words: communicative competence, knowledge, skills, communication skills, communicative mindset, cooperation, gender.

УДК 372.881.111.1:378.147-053.8-055.1/2:005.336.2:378.2:61
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/56.2.44>

Лимар Л.В.,

канд. псих. наук,
доцент Навчально-наукового центру
неперервної професійної освіти
Національного медичного
університету імені О.О. Богомольця

Постановка проблеми. Підготовка докторів філософії за новою парадигмою вищої освіти в Україні стала справжнім викликом для багатьох закладів вищої освіти. На додаток до новітності самої підготовки, необхідності запроваджувати нові програми та приймати рішення щодо нових методичних підходів, з 2020 року освітній процес було вимушено переведено на дистанційну форму: спочатку внаслідок епідемії COVID 19,

а потім внаслідок російської агресії на території України. Проте, незважаючи на вищезгадані проблеми, підготовка майбутніх докторів філософії медичного профілю була і є спрямованою на здобуття ними низки компетентностей, які дозволять гідно взаємодіяти у світовому академічному та медичному суспільстві, з поміж яких англomовна комунікативна компетентність посідає одне з провідних місць. Англійська мова як інтернаціональна

забезпечує можливість комунікації у світовій спільноті, а відповідна сформована комунікативна компетентність є запорукою ефективності взаємодії українських лікарів та науковців, їх високої конкурентоспроможності.

Аналіз досліджень. Питання формування англомовної комунікативної компетентності у майбутніх докторів філософії вивчено недостатньо. Огляд літератури виявив декілька досліджень даної теми: Письменькової К. [5], Орду К. [4], Духаніної Н[1]. К. Орду [4] досліджувала комунікативну компетентність сімейних лікарів як обов'язкову умову роботи професії «людина-людина», Н. Духаніна приділяє особливу увагу вивченню здобувачами- майбутніми докторами філософії саме англійської мови, наголошуючи на важливості формування комунікативної компетентності. І. Олійник наголошує на важливості розвитку мовних навичок майбутніх науковців для презентації результатів власного дослідження, та зазначає на необхідності подальшого дослідження теми[3]. На жаль, через новітність теми, автором не було знайдено інші дослідження присвячені темі, що свідчить про необхідність подальшого вивчення цього питання. Зокрема, потребує дослідження методика формування комунікативної компетентності у докторів філософії з урахуванням їх фаху, а також дослідження факторів розвитку англомовної комунікативної компетентності у докторів філософії. Автором було ґрунтовно досліджено питання комунікативної компетентності та визначено власне комунікативну компетентність майбутніх докторів філософії як вкрай необхідне утворення в структурі особистості науковця та лікаря[2]. Дослідження факторів формування англомовної комунікативної компетентності майбутніх докторів філософії: вікових, фахових, гендерних, на даний момент не проводились.

Мета статті – з метою оптимізації методики формування англомовної комунікативної компетентності майбутніх докторів філософії-медиків, визначити гендерні особливості комунікативної компетентності в останніх, якщо такі наявні.

Методи та матеріали. Автором було сформульовано авторську модель англомовної комунікативної фахової та академічної компетентності, яка складається з трьох компонентів: когнітивний(сукупність знань загальної, медичної та академічної англійської мови, правил взаємодії в англомовному медичному та академічному суспільстві, тощо), практичний(сукупність вмій та навичок застосування когнітивного компонента), та індивідуальний(індивідуальні, здебільшого психологічні особливості особи, які визначають, наскільки вона проявляє знання, вміння та навички на практиці, тобто показує власну компетентність). З метою визначення особливостей розвитку англомовної комунікативної фахової та

академічної компетентності автором було проведено дослідження серед майбутніх докторів філософії у 2019–2022н.р., на базі ПВНЗ «Київський медичний університет»(група в 28 осіб), Буковинського державного медичного університету (39 осіб), Запорізького державного медичного університету(32 осіб), Харківської медичної академії післядипломної освіти(33 особи) в 2021–2022 н.р., та Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (318 осіб) в 2019–2023 н.р.

Отже, було досліджено структуру англомовної комунікативної академічної та фахової компетентності у вигляді трьох її компонентів: когнітивного (теоретичного) за допомогою спеціалізованих авторських тестів, практичного (навички застосування), за допомогою авторських тестів, а також індивідуального (особистісні показники), який було визначено, використовуючи психодіагностичні методики (КОС, комунікативний контроль Шнайдера, комунікативна толерантність та комунікативна настанова В.Бойко, поведінка у конфліктів К.Томаса). Високий рівень розвитку когнітивного та практичного компонентів відзначався при досягненні респондентами не менш 75% правильних результатів, рівень «вище середнього» – 60%, середній – 50%. Щодо індивідуального компонента, високий рівень визначався при високому рівні самоконтролю, високо розвиненій комунікативній толерантності, наявності позитивної комунікативної настанови(високий показник), стратегії співпраці, та високому рівні розвитку комунікативних та організаційних спрямованостей. Рівень «вище середнього» визначався при хоч одному компоненту, який було визначено як «вище середнього» або добрий, коли всі інші було визначено на високому рівні. Рівень «середній» було визначено, якщо хоча б один з компонентів було визначено на середньому рівні. Низький рівень сформованості компонента визначався за умови наявності хоча би одного низького результату.

Участь в дослідженні була добровільною, за отриманням усної згоди всіх учасників. Учасникам було гарантовано анонімність їх результатів. Отримані дані було опрацьовано за допомогою статистичного пакета SPSS 18.0. було застосовано критерій достовірності Ст'юдента.

Виклад основного матеріалу. Автора зацікавило, чи в сучасному, гендерно рівному суспільстві, спостерігатимуться гендерні відмінності між жінками та чоловіками щодо рівня розвитку англомовної комунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в цілому, та складових зокрема.

Для повноцінного та всестороннього аналізу результатів вибірки було проаналізовано результати розподілу вибірки за гендером щодо рівня сформованості англомовної академічної комунікативної компетенції. Результати оцінки поділу вибірки на групи за гендером представлені в таблиці 1.

Загальне число респондентів у групі жінок склало 272 респонденти, у групі чоловіків – 178.

Різниці між чоловіками та жінками за рівнем сформованості теоретичного компонента англомовної комунікативної академічної та фахової компетентності не виявлено. У групі жінок 9,9% (27 жінок респондентів) отримали мали високий рівень сформованості теоретичного компонента компетентності, у групі чоловіків – 9% (16 чоловіків респондентів). Показник «вище середнього» також співмірний у групах: 41,9% жінок (114 осіб), та 43,2% чоловіків (76). Середній показник рівня сформованості теоретичного компонента компетентності було виявлено у 38,6% групи жінок (105 респонденток) та 42,7% чоловіків (76 респондентів). Низький показник сформованості теоретичного компонента компетентності також подібний між групами, з 9,6% жінок (26 респонденток), та 10,1% чоловіків (18 респондентів). Статистично значущих відмінностей за цим показником між групами не знайдено. Тобто і жінки, і чоловіки з вибірки мають майже однакові рівні сформованості «Теоретичного компонента» в залежності від отриманої оцінки.

Результати дослідження показників «Практичного компонента» англомовної комунікативної академічної та фахової компетентності при аналізі результатів вибірки за гендером, показали наступне: високий рівень було визначено в 11,8% групи жінок (32 респондентки), і 6,7% респондентів групи чоловіків (12 респондентів). Рівень «вище середнього» було виявлено в 34,9% групи жінок (95 респонденток) та 43,8% групи чоловіків (78 респондентів). Середні результати були виявлені у 43,4% групи жінок та 40,4% групи чоловіків (118 та 72 особи відповідно). Низькі результати показали 9,9% групи жінок (27 респонденток) та 9% групи чоловіків (16 респондентів). Таким

чином, група жінок має дещо більше респондентів з високими результатами, проте показники середніх результатів та низьких майже збігаються. Статистично значимих відмінностей між групами не було виявлено.

Під час аналізу результатів вибірки при поділі на групи за гендером, за індивідуальним компонентом було визначено наступне:

Високий рівень розвитку індивідуального компонента визначено в 12,9% групи жінок (35 респонденток) та 7,3% групи чоловіків (13 респондентів). Рівень «вище середнього» показано у 37,9% групи жінок (103 респондентки) та 44,4% групи чоловіків (79 респондентів), середні рівень властивий 41,1% групи жінок, та 45,5% групи чоловіків (112 та 81 респондентів відповідно). Низький рівень сформованості компонента було показано в 8,1% групи жінок (22 респондентки) та 2,8% чоловіків (5 респондентів). Тобто, група жінок має більше респондентів, з низьким та високим рівнями сформованості компонента, ніж група чоловіків. Проте, статистично значимих відмінностей між результатами групи не було виявлено. Середня оцінка в 5-бальній системі за рівнем сформованості індивідуального компонента становила 3,55 для групи жінок, і 3,56 для групи чоловіків.

Загальні результати сформованості англомовної комунікативної академічної та фахової компетентності, також не містять істотних відмінностей між групами чоловіків і жінок.

Так високий рівень сформованості англомовної комунікативної компетентності було визначено у 11% з групи жінок (30 респонденток) та 4,5% з групи чоловіків (8 респондентів). Рівень «вище середнього» показали 36,4% групи жінок (99 респонденток) та 47,2% групи чоловіків (84 респонденти). Середній рівень сформованості англомовної комунікативної компетентності був виявлений

Таблиця 1

Рівні компонентів англомовної комунікативної компетентності у чоловіків та жінок групи майбутніх докторів філософії – медиків

№	Назва шкали	Рівень та оцінка, що відповідають рівню англомовної комунікативної компетентності							
		Відмінний 5		Добрий 4		Середній 3		Низький 1-2	
		К-ть осіб	%	К-ть осіб	%	К-ть осіб	%	К-ть осіб	%
Група Жінок (272)									
1	Теоретичний компонент	27	9,9	114	41,9	105	38,6	26	9,6
2	Практичний компонент	32	11,8	95	34,9	118	43,4	27	9,9
3	Індивідуальний компонент	35	12,9	103	37,9	112	41,1	22	8,1
4	Загальний показник	30	11	99	36,4	103	37,9	40	14,7
Група Чоловіків (178)									
1	Теоретичний компонент	16	9	77	43,2	76	42,7	18	10,1
2	Практичний компонент	12	6,7	78	43,8	72	40,4	16	9
3	Індивідуальний компонент	13	7,3	79	44,4	81	45,5	5	2,8
4	Загальний показник	8	4,5	84	47,2	67	37,6	19	10,7

у 37,9% групи жінок (103 респондентки) та 37,6% групи чоловіків (67 респондентів). Низький рівень сформованості англomовної комунікативної академічної та фахової компетентності було визначено у 14,7% жінок (40 респонденток), і 10,7% чоловіків (19 респондентів). Середня оцінка за 5-бальною шкалою у групі жінок склала 3,43, групи чоловіків- 3,46. Статистично значимих відмінностей між групами виявлено не було. Таким чином, різниці між рівнями продемонстрованих знань та навичок у групі жінок та чоловіків не було виявлено.

На думку автора, це могло би свідчити про відсутність упередженого ставлення при попередньому навчанні жінок та чоловіків, а також про однакову високу мотивацію до здобуття професії.

Висновки. Аналіз показників сформованості англomовної комунікативної академічної та фахової компетентності майбутніх докторів філософії-медиків не показав істотних відмінностей між групами жінок та чоловіків, що, можливо свідчить про відсутність різниці у мотивації даних підгруп, відтак, вказує на рівність обох підгруп респондентів. Вважаємо, що за отриманих результатів, програма курсу та методика формування англomовної комунікативної академічної та фахової компетентності майбутніх докторів філософії-медиків має бути укладена незалежно від гендерного фактору у групах, проте, можливо, варто провести дослідження деяких інших факторів,

як-то спеціалізацій майбутніх докторів філософії, чи їх факторів мотивації до навчання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Духаніна Н.М. Особливості навчання іноземних мов здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (PhD). *Молодий вчений*. 2018. № 4 (56): С. 489–492.
2. Лимар Л. В. Структура та зміст англomовної академічної комунікативної компетентності майбутніх докторів філософії галузі «Охорона Здоров'я». *Медична освіта*. 2021. № 4. С. 90–96.
3. Олійник І.В. Підвищення культури наукової мови як важливий аспект формування дослідницької компетентності у майбутніх докторів філософії. *Освіта та педагогічна наука*. 2021. № 1 (176). С. 63–71.
4. Орду К.В. *Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх сімейних лікарів у професійній підготовці: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з педагогіки за спеціальністю 015: професійна освіта (спеціалізація–теорія і методика професійної освіти)*. Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, 2021.
5. Письменкова Т. О. Щодо вмісту освітньої компоненти в програмах підготовки докторів філософії (PhD) в рамках комунікативної компетентності. *Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (Запоріжжя, 5–6 жовтня 2017 р.). Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2017. С. 159.